

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ АНАТОЛІЯ НАЗАРЕНКА

СХВАЛЕНО

Протокол засідання кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій від 26 червня 2026 року №4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
(протокол засідання вченої ради
ХОІППО ім. А. Назаренка від 30 червня 2026 року № 2)

Ректор Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
Наказ від 01 липня 2026 № 214/но

 В.ОЧЕРЕТЯНКО

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників
інклюзивних груп ЗДО без досвіду роботи
«Професійний старт: основи діяльності в умовах інклюзивного
освітнього середовища»

Хмельницький - 2026

Розробник: Клімкіна Наталія Григорівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій ХОППО імені Анатолія Назаренка;

Синявська Ганна Олександрівна, завідувач обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти ХОППО імені Анатолія Назаренка

Напрямок підвищення кваліфікації: підвищення кваліфікації педагогічних працівників інклюзивних груп ЗДО

Розроблено на основі професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» (наказ МОН від 19.10.2021 №755-21), Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти щодо організації інклюзивної освіти (наказ МОН від 03.06.2026 № 873), Типової програми підвищення кваліфікації вихователів закладів дошкільної освіти щодо надання підтримки в освітньому процесі дітям з особливими освітніми потребами (від 23 квітня №457)

Рецензенти:

Мельник Ірина Михайлівна – заступник директора КЗЗСО «Початкова школа №2 Хмельницької міської ради». Експерт Державної служби якості освіти в Хмельницькій області

Фрига Інна Олександрівна - кандидат педагогічних наук, завідувач НМЦ професійного розвитку педагогічних працівників з охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту ХОППО ім. А. Назаренка

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Актуальність програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників інклюзивних груп ЗДО зумовлена розвитком інклюзивної освіти в Україні, збільшенням кількості дітей з особливими освітніми потребами та необхідністю забезпечення якісного й доступного дошкільного навчання для кожної дитини. Особливого значення набуває підготовка педагогічних працівників, які розпочинають професійну діяльність в умовах інклюзивної групи та не мають практичного досвіду роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Початок роботи в інклюзивному середовищі потребує від педагога розуміння принципів інклюзивної освіти, особливостей розвитку дітей з різними освітніми труднощами, способів організації освітнього процесу та створення безпечного й підтримувального середовища. Водночас педагог без практичного досвіду може відчувати труднощі у виборі ефективних методів взаємодії з дитиною, адаптації освітніх матеріалів, реагуванні на поведінкові прояви та організації партнерської взаємодії з батьками й фахівцями.

Важливою складовою професійної готовності педагога є знання нормативно-правових засад інклюзивної освіти, розуміння ролі учасників команди психолого-педагогічного супроводу та власних професійних функцій. Програма спрямована на формування базових компетентностей, необхідних для впевненого початку роботи в інклюзивній групі, а також на опанування практичних алгоритмів дій у типових професійних ситуаціях.

Особливу увагу в програмі приділено розвитку навичок конструктивної комунікації, командної взаємодії, підтримки психологічного благополуччя дітей та організації освітнього середовища з урахуванням їхніх індивідуальних потреб. Поєднання теоретичної підготовки з практичними завданнями, аналізом професійних ситуацій та моделюванням педагогічних дій сприятиме подоланню труднощів початкового етапу професійної діяльності.

Актуальність програми також визначається необхідністю забезпечення рівного доступу дітей з особливими освітніми потребами до якісної дошкільної освіти. Професійно підготовлений педагог є важливою умовою створення інклюзивного середовища, у якому кожна дитина може бути повноцінним учасником освітнього процесу, розвивати свої здібності та відчувати прийняття й підтримку.

Цільова група: педагогічні працівники інклюзивних груп ЗДО без досвіду роботи.

Обсяг (тривалість): 72 годин (2 кредити ЄКТС), з них 25 год. – лекційні заняття, 39 год. – практичні заняття, 8 год - контрольні заходи.

Особливості реалізації програми: зміст програми об'єднано у чотири навчальні модулі. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять та практико-орієнтованих форм роботи. Тривалість програми – до 2 тижнів. Для успішної реалізації практичного компоненту програми слухачам рекомендується приєднуватись до онлайн-занять з персонального комп'ютера або ноутбука.

Форма підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, на базі замовника.

Мета підвищення кваліфікації: формування професійної готовності педагогічних працівників, які не мають досвіду роботи в інклюзивних групах ЗДО, до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних потреб та можливостей кожної дитини.

Програма спрямована на формування базових знань про принципи інклюзивної освіти, особливості розвитку та освітні потреби дітей з особливими освітніми потребами, нормативно-правові засади організації інклюзивного освітнього середовища, а також професійні функції та відповідальність педагогічного працівника.

Важливим завданням програми є формування практичних умінь організовувати безпечне та підтримувальне освітнє середовище, добирати доступні способи взаємодії з дітьми, реагувати на типові поведінкові та емоційні прояви, адаптувати освітні матеріали й завдання відповідно до потреб дитини.

Програма також спрямована на розвиток навичок конструктивної комунікації та командної взаємодії, необхідних для співпраці з асистентом вихователя, фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу, ІРЦ та батьками. Очікуваним результатом є готовність педагога впевнено розпочати професійну діяльність в інклюзивній групі та ефективно підтримувати участь кожної дитини в освітньому процесі.

Завдання підвищення кваліфікації:

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: інформаційно-цифрова (А3), психологічна (Б1), емоційно-етична (Б2), компетентність педагогічного партнерства (Б3), інклюзивна (В1), організаційна (Г2).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- сформувати базові професійні знання педагогічних працівників про сучасні підходи до організації інклюзивного освітнього середовища в ЗДО, принципи інклюзивної освіти, особливості розвитку та освітні потреби дітей з ООП, основи Universal Design for Learning;
- сформувати первинні практичні уміння організовувати освітню діяльність з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей дітей, адаптувати освітні завдання та матеріали, використовувати доступні способи підтримки комунікації, соціалізації та емоційної регуляції;

- сформувати розуміння ролі та професійних функцій учасників команди психолого-педагогічного супроводу, розвинути навички конструктивної взаємодії з асистентом вихователя, практичним психологом, логопедом, фахівцями ІРЦ та батьками;
- сформувати вміння аналізувати типові професійні ситуації, визначати потреби дитини, обирати відповідні способи педагогічної підтримки та оцінювати їхню доцільність;
- сформувати ціннісні орієнтації та професійну етику педагога інклюзивної групи, засновані на принципах недискримінації, поваги до різноманітності, прийняття та гуманістичного ставлення до кожної дитини;
- сформувати готовність створювати безпечне, психологічно комфортне та підтримувальне освітнє середовище, зокрема в умовах воєнних викликів, емоційної нестабільності та підвищених потреб дітей у психосоціальній підтримці;
- забезпечити готовність педагогічних працівників до початку професійної діяльності в інклюзивній групі, самостійного виконання базових професійних завдань та подальшого професійного розвитку.

Знання й розуміння:

- розуміє взаємозв'язок мови, культури, цінностей та ідентичності особистості;
- пояснює вплив суспільних трансформацій на мовну поведінку та мовну свідомість;
- знає принципи формування україномовного освітнього середовища;
- розуміє роль освіти в зміцненні гуманітарної безпеки та громадянської стійкості;
- застосовує норми сучасної української літературної мови та чинного правопису;
- розуміє принципи демократичної культури та громадянської освіти;
- пояснює механізми розвитку демократичної стійкості учасників освітнього процесу;
- знає методики розвитку критичного мислення, медіаграмотності та громадянської компетентності;
- розуміє можливості інтеграції громадянського компонента в різні освітні галузі;
- пояснює роль безпечного, інклюзивного та партнерського середовища у формуванні стійкої особистості;
- знає ключові поняття штучного інтелекту;
- розуміє можливості та обмеження ШІ;
- знає шляхи використання ШІ як інструмента педагога;
- розуміє алгоритми роботи з генеративним ШІ та платформою NotebookLM;

- знає принципи добору цифрових інструментів для автоматизації діяльності та створення наочності;
- знає класифікацію електронних освітніх ресурсів та принципи цифрової доступності;
- розуміє можливості ІІІ-асистованих інструментів для підтримки інклюзивного навчання;
- Знає можливості VR/AR у навчанні;
- знає функціональні можливості мовних платформ і додатків для розвитку мовлення;
- розуміє принципи безпечного використання соцмереж, месенджерів і цифрових платформ;
- знає сучасні методи захисту цифрових пристроїв, акаунтів та ресурсів;
- розуміє сутність понять: персональні дані, конфіденційність, цифрова безпека, кібергігієна, цифровий слід;
- знає основні типи онлайн-загроз;
- знає законодавство України щодо інклюзивної освіти та дошкільної освіти;
- розуміє роль та функції ІРЦ, порядок комплексної оцінки та визначення рівня підтримки;
- знає поняття «рівні підтримки» та їх значення;
- знає нормативні вимоги до адаптацій та модифікацій освітньої програми;
- знає права дитини з ООП та її батьків;
- розуміє принципи інклюзивного навчання та роль ІІР;
- знає вимоги до ведення ІІР та базової документації;
- розуміє нормативні засади створення безпечного освітнього середовища;
- знає законодавство щодо охорони дитинства, протидії булінгу, дискримінації та насильству;
- знає алгоритми дій педагогічного працівника інклюзивної групи ЗДО в разі булінгу, насильства, кризових ситуацій, кіберзагроз;
- розуміє принципи міжвідомчої взаємодії у сфері безпеки;
- знає нормативні засади професійного розвитку педагогів, атестації, сертифікації та самооцінювання;
- знає психолого-педагогічні особливості дітей з різними категоріями ООП;
- розуміє типові освітні потреби дітей кожної категорії;
- враховує індивідуальний темп розвитку, сенсорні особливості, рівень саморегуляції та комунікації;
- знає закономірності групової динаміки, механізми конфліктів, ізоляції, агресії;
- розуміє тригери емоційних спалахів, вплив сенсорної чутливості та стресових факторів;

- знає моделі реагування на складні ситуації: деескалація, превентивні стратегії, ненасильницька комунікація;
- знає методи фасилітації взаємодії, формування навичок вирішення конфліктів, профілактики ізоляції;
- розуміє етичні принципи реагування на складні поведінкові прояви;
- знає особливості поведінки травмованої дитини та методи стабілізації психоемоційного стану;
- розуміє сутність психічного здоров'я, стресу, професійного вигорання та резильєнтності;
- знає методи саморегуляції, самопомоги та профілактики вигорання;
- розуміє вплив емоційного навантаження на ефективність діяльності педагога;
- знає критерії добору вправ за віком та індивідуальними особливостями;
- розуміє принципи побудови індивідуального корекційного маршруту;
- розуміє принципи комплексного супроводу дітей із ТПМ;
- розуміє роль командної роботи в супроводі дитини;
- розуміє сутність сенсорного та моторного розвитку, сенсомоторної інтеграції;
- знає закономірності сенсомоторного розвитку та ознаки сенсорних порушень;
- розуміє взаємозв'язок сенсомоторного, мовленнєвого, когнітивного та емоційного розвитку;
- знає особливості сенсомоторного розвитку дітей з різними категоріями ООП;
- розуміє роль сенсорних систем та принципи організації сенсомоторного середовища;
- розуміє сутність інноваційних технологій в освіті;
- знає принципи універсального дизайну в навчанні (UDL);
- знає можливості альтернативної та додаткової комунікації;
- знає сучасні підходи до адаптації та модифікації середовища;
- розуміє переваги інтерактивних, проєктних та ігрових методів;
- знає особливості впровадження інноваційних технологій для різних категорій дітей;
- знає сутність і класифікацію українських родинних цінностей;
- знає зміст українського фольклору та його виховний потенціал;
- знає вимоги Базового компонента щодо взаємодії з родинами та патріотичного виховання;
- розуміє особливості сприймання етнокультурного матеріалу дітьми;
- знає моделі та методи співпраці ЗДО з батьками;
- розуміє сучасні зміни виховних пріоритетів у сім'ях;
- усвідомлює необхідність формування національної самосвідомості дітей.

Уміння:

- визначати індивідуальні особливості розвитку дитини на основі спостережень, рекомендацій ІРЦ та педагогічної діагностики;
- розпізнавати труднощі у когнітивній, мовленнєвій, соціальній, емоційній та моторній сферах;
- використовувати методи позитивної поведінкової підтримки, структурованого навчання, сенсорної інтеграції;
- застосовувати альтернативні та додаткові засоби комунікації;
- підбирати адаптації та модифікації завдань;
- створювати індивідуальні освітні траєкторії;
- складати ІПР (коротко- та довгострокові цілі, адаптації, модифікації);
- планувати ігрову, пізнавальну, рухову, сенсорну та соціальну діяльність;
- створювати структуроване середовище (візуальні розклади, правила, зонування);
- застосовувати поетапне навчання для формування навичок самообслуговування;
- розпізнавати особливості групової динаміки, причини конфліктів, ізоляції, агресії та емоційних спалахів;
- застосовувати превентивні стратегії;
- володіти навичками деескалації та ненасильницької комунікації;
- моделювати поведінкові сценарії, проводити мікропрактики для зниження напруги;
- застосовувати травмаорієнтований підхід;
- занурюватися у проживання народних обрядів та ігор для розуміння їхнього ціннісного контексту;
- впроваджувати елементи українського народознавства в різні види діяльності дітей;
- укладати конспекти занять, сценарії родинних свят і розваг;
- організовувати родинно-дитячі заходи на засадах етнопедагогіки;
- модернізувати народні ігри відповідно до сучасних освітніх трендів;
- оцінювати сформованість уявлень дітей про родину та сімейні традиції;
- створювати цифрові кейси з фольклорними аудіо та відеоінструкціями;
- формувати команду супроводу та розподіляти обов'язки;
- співпрацювати з ІРЦ, впроваджувати рекомендації;
- працювати в АС «Україна. Інклюзія» (реєстрація, профіль дитини, внесення даних);
- комунікувати з батьками та фахівцями, будувати партнерські взаємини з родинами;
- застосовувати методи активного слухання та зворотного зв'язку;
- бачити ознаки травми в поведінці дитини та коректно реагувати;
- застосовувати техніки саморегуляції, стабілізації, майндфулнес, релаксації;
- використовувати внутрішні та зовнішні ресурси для подолання професійних труднощів;

- запобігати професійному вигоранню, планувати стратегії само мотивації;
- підтримувати психологічно безпечну атмосферу в групі;
- аналізувати освітнє середовище на предмет безпечності, інклюзивності, доступності;
- виявляти ризики булінгу, ізоляції, перевантаження;
- застосовувати алгоритми реагування на булінг, конфлікти, дискримінацію, кібербулінг;
- дотримуватися норм охорони праці, санітарно-гігієнічних вимог;
- розробляти локальні правила, пам'ятки, маршрути реагування;
- забезпечувати інформаційну безпеку та захист персональних даних;
- добирати безпечні та доцільні цифрові ресурси;
- створювати персоналізовані навчальні матеріали;
- використовувати цифрові платформи для конструювання контенту;
- застосовувати ШІ у професійній діяльності та проєктуванні освітнього процесу;
- генерувати дидактичні ігри, трансформувати казки за рівнями складності;
- створювати візуальні розклади режимних процесів;
- структурувати методичні джерела за допомогою NotebookLM;
- використовувати VR/AR технології;
- застосовувати мовні додатки (Duolingo, Babbel);
- розпізнавати загрози цифровій безпеці, фішинг, шахрайські сайти;
- налаштовувати конфіденційність у соцмережах та сервісах;
- здійснювати базовий захист цифрових пристроїв та матеріалів;
- добирати вправи та ігри відповідно до потреб дитини;
- організовувати сенсорно збагачене середовище;
- застосовувати елементи АДК;
- використовувати інструменти візуалізації та самоорганізації (таймери, картки вибору, алгоритми дій).

Цінності, ставлення:

- усвідомлює українську мову як важливу складову національної та професійної ідентичності;
- підтримує цінності української культурної та мовної спадщини;
- розуміє власну роль у формуванні національно-громадянської та громадянської компетентності здобувачів освіти;
- поділяє цінності демократії, прав людини, поваги до людської гідності та відповідальності;
- готовий протидіяти дезінформації, маніпуляціям і дискримінаційним практикам;
- сприяє розвитку демократичної стійкості, життєстійкості та активної громадянської позиції дітей;
- сприймає кожну дитину як унікальну й цінну особистість;

- дотримується принципів інклюзії, рівних можливостей та безбар'єрності;
- приймає різноманітність як природну норму дитячого розвитку;
- визнає право кожної дитини на розвиток, підтримку та повагу незалежно від особливостей;
- розуміє, що складна поведінка — сигнал про потребу в підтримці, а не підстава для покарання;
- враховує індивідуальний темп, стиль і спосіб навчання;
- прагне забезпечити доступність середовища, матеріалів, комунікації та взаємодії;
- вірить, що інклюзивне середовище збагачує всіх дітей;
- демонструє емпатію, толерантність, чутливість та безоціночне прийняття поведінкових і сенсорних особливостей дітей;
- усвідомлює значення психологічної безпеки як базової умови розвитку;
- підтримує створення безпечного, підтримувального та комфортного освітнього середовища;
- нетерпимий до булінгу, дискримінації, стигматизації та мови ворожнечі;
- готовий врівноважено й етично діяти в ситуаціях напруги, проявляти терпіння, гнучкість і саморегуляцію;
- розуміє цінність власного психічного здоров'я та відповідально ставиться до його збереження;
- використовує практики самодопомоги, рефлексії та конструктивного зворотного зв'язку;
- орієнтується на підтримку резильєнтності дітей та дорослих;
- у життєвих викликах діє як емоційний провідник станів дитини, а не як «лікар»;
- підтримує культуру партнерства, довіри та участі в освітньому середовищі;
- готовий працювати в міждисциплінарній команді, узгоджувати дії з фахівцями;
- підтримує співпрацю з батьками, визнаючи їх експертами у розвитку власної дитини;
- демонструє відкритість, етичність і прозорість у взаємодії з родинами;
- сприяє формуванню позитивної групової атмосфери та навичок співпраці;
- діє на засадах поваги до особистості дитини, педагогіки партнерства та ненасильницької комунікації;
- відповідально ставиться до життя, здоров'я, гідності та прав усіх учасників освітнього процесу;
- готовий своєчасно реагувати на загрози безпеці та взаємодіяти з адміністрацією, психологічною службою й соціальними партнерами;
- дотримується академічної доброчесності, етичних норм і професійних стандартів;
- усвідомлює себе активним суб'єктом професійного зростання;

- прагне до безперервного професійного розвитку, самовдосконалення та інновацій;
- готовий до рефлексії, коригування професійних цілей і пошуку конструктивних рішень;
- визнає важливість балансу між професійною діяльністю та особистим життям;
- позитивно ставиться до змін, гнучкості та експериментування з новими технологіями та підходами;
- усвідомлює роль цифрових технологій у забезпеченні безбар'єрності освітнього процесу;
- відповідально ставиться до захисту персональних даних і безпечної поведінки в цифровому просторі;
- критично оцінює інформацію з цифрових каналів;
- розвиває власну цифрову та ІІІ-компетентність і сприяє її розвитку в здобувачів освіти;
- дотримується правових та етичних норм використання цифрових технологій і ІІІ;
- знає народні традиції, обряди, символіку та засади етнопедагогіки;
- проявляє любов до рідного краю, повагу до родини;
- застосовує етноматеріал у роботі з дітьми та батьками (заняття, свята, світлиці);
- враховує сенсорні потреби дітей у щоденній роботі;
- відкритий до використання сучасних корекційних технологій;
- прагне до професійного розвитку у сфері сенсомоторного та корекційного супроводу;
- створює емоційно безпечне ігрове середовище для дітей із труднощами саморегуляції.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Оцінювання результатів навчання здійснюється на основі поєднання формувального та підсумкового оцінювання. Формувальне оцінювання здійснюється для відслідковування прогресу слухачів, їх здатності застосовувати здобуті знання під час виконання практичних кейсів з проблемними ситуаціями, практичних робіт, надання зворотного зв'язку, здійснення самооцінювання та взаємооцінювання, коригування їх навчальної траєкторії.

Підсумкове (бальне) оцінювання здійснюється наприкінці навчання (тестування за всіма темами освітньої програми та конференція).

Під час тестування пропонуються завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, на встановлення відповідностей та матричні запитання (сітка з прапорцями або перемикачами).

Тест складається з 16 завдань, які розподілені за рівнями складності та балами таким чином:

- 8 запитань базового рівня (знання фактів, визначень, термінів, розпізнавання об'єктів) - по 1 балу за запитання;

- 6 запитань середнього рівня (вміння групувати, сортувати, порівнювати, знаходити логічні зв'язки, застосовувати базові знання) – по 3 бали за запитання;

- 2 запитання високого рівня (вміння вирішувати нестандартні завдання, аналізувати процеси, прогнозувати результати) - по 4 бали за запитання.

Максимальна кількість балів за тест: 34, прохідний бал: 24 (70 %).

Максимальний бал за участь у конференції з обміну досвідом - 20. Оцінюється якість поданих матеріалів (12 балів) та виступ на конференції (8 балів). Прохідний бал за участь у конференції - 14 (70 %).

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво.

Вартість: безоплатно відповідно до регіонального замовлення слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних, керівних працівників і працівників науково-методичних об'єднань Хмельницької області на 2027 рік.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з чотирьох модулів та 24 взаємопов'язаних тем. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, - 72, з них 25 год. – лекційні заняття, 39 год. – практичні заняття, 8 год - контрольні заходи.

№	Назва навчальних тем	Кількість годин			
		Разом	Лекції	Практичні	Контрольні заходи
1.	Модуль 1. Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагогічного працівника інклюзивної групи ЗДО. Розвиток загальних компетентностей	15	5	10	
1.1	Соціально-ментальні та лінгвістичні механізми мовного переходу з російської на українську мову в умовах російсько-української війни	2	1	1	
1.2	Мовна трансформація у суспільстві під час повномасштабної війни	2	1	1	
1.3	Норми нового Українського правопису в діловій документації	2		2	
1.4	Родинні цінності та українське народознавство у вихованні дітей дошкільного віку	3	1	2	

1.5	Роль працівників дошкільного закладу в життєстійкості дітей (Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості)	2	1	1	
1.6	Нормативно-правові акти України щодо оцінювання рівня професійного розвитку педагогічних працівників. Вимоги до кваліфікації педагогічних працівників та їх компетентностей на основі Професійного стандарту	2	1	1	
1.7	Професійна мотивація педагога-початківця: ресурси професійної адаптації, самомотивація та запобігання демотивації	2		2	
2.	Модуль 2. Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі	16	8	8	
2.1	Основи психосоціальної підтримки дітей в умовах війни та післявоєнного відновлення. Травмофокусований підхід у діяльності педагога	6	3	3	
2.2	Перші кроки педагога в організації безпечного та психологічно комфортного освітнього середовища інклюзивної групи	2	1	1	
2.3	Психологічне самозбереження педагога-початківця: розвиток резильєнтності та профілактика професійного виснаження	2	1	1	
2.4	Особливості взаємодії з дітьми, які мають труднощі саморегуляції: розуміння поведінки та вибір способів підтримки	3	1	2	
2.5	Типові ситуації в дитячій групі: конфлікти, агресія, ізоляція, емоційні спалахи та алгоритми педагогічного реагування	3	2	1	
3.	Модуль 3. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності	8		8	
3.1	Цифрові інструменти для підготовки та адаптації розвивального контенту відповідно до потреб дітей з ООП	2		2	
3.2	Основи академічної доброчесності та відповідальне використання штучного інтелекту в професійній діяльності педагога	2		2	

3.3	Сучасні цифрові технології підтримки дітей з ООП: мовні застосунки, адаптивні сервіси та VR/AR-технології	2		2	
3.4	Основи цифрової безпеки педагогічного працівника та безпечне використання цифрових ресурсів в освітньому середовищі	2		2	
4.	Модуль 4. Розвиток компетентностей фахового спрямування	23	11	12	
4.1	Основи психологічної підтримки дітей, які пережили травмівні події: практичні дії педагога	3		3	
4.2	Основи педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами: принципи, підходи та практичні способи допомоги	3	2	1	
4.3	Розуміння освітніх потреб дитини та організація педагогічної підтримки дітей з різними освітніми труднощами	2	2		
4.4	Сучасне інклюзивне освітнє середовище ЗДО: нові підходи та можливості для педагога-початківця	2	2		
4.5	Запобігання булінгу та жорстокому поводженню з дитиною: розпізнавання ризиків і алгоритм дій педагогічного працівника	4	2	2	
4.6	Роль педагогічного працівника в організації освітньої діяльності дитини з особливими освітніми потребами	3	2	1	
4.7	Взаємодія педагога-початківця з асистентом вихователя, фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу та ІРЦ	2	1	1	
4.8	Педагогічна практика «Перші кроки в інклюзивній групі»: моделювання типових професійних ситуацій та відпрацювання ефективних методів і прийомів роботи з дітьми з ООП	4		4	
	Підсумкові заходи	10	2		8
1	Формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічного працівника	2	2		
2	Контроль знань (тестування)	4			4
3	Підсумкова конференція	4			4
Всього:		72	25	39	8

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1

Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагогічного працівника інклюзивної групи ЗДО. Розвиток загальних компетентностей

Тема 1.1. Соціально-ментальні та лінгвістичні механізми мовного переходу з російської на українську мову в умовах російсько-української війни

Соціально-ментальні передумови мовного переходу з російської на українську мову в умовах війни: формування мовної свідомості, мотивація до переходу, деколонізація мислення та сприйняття української мови як маркера ідентичності. Роль соціального оточення у закріпленні україномовної практики та подоланні психологічних бар'єрів у спілкуванні.

Лінгвістичні механізми мовного переходу: подолання мовної інтерференції, усвідомлене уникнення кальок і суржику, збагачення словникового запасу через опанування природних мовних конструкцій, фразеологізмів і синонімів. Формування стійкої україномовної комунікативної практики в різних сферах спілкування.

Тема 1.2. Мовна трансформація у суспільстві під час повномасштабної війни.

Мовна трансформація у суспільстві під час повномасштабної війни: зміни мовної поведінки як прояв переосмислення ідентичності та суспільної свідомості. Індивідуальний та суспільний рівні мовних змін у сферах освіти, медіа та публічного дискурсу.

Особливості мовних зрушень в умовах війни: прискорення мовних змін, залежність від соціального контексту (регіон, вік, сфера спілкування), посилення усвідомленого вибору мови. Адаптація мови до нових комунікативних умов цифрового середовища, медіа та професійних дискурсів при збереженні зв'язку з мовною нормою та історичною традицією.

Тема 1.3. Норми нового Українського правопису в діловій документації

Норми нового Українського правопису (редакція 2019 року) та їх застосування в діловій документації. Основні зміни, спрямовані на уніфікацію мовних норм, усунення русизмів і повернення питомих рис української мови.

Фактори оновлення правопису: державна мовна політика, процеси деколонізації мовної системи, вплив глобалізації та поява нових термінів, а також суспільний запит на гендерну рівність у мові. Основні завдання правопису в діловому стилі: уніфікація та стандартизація документів, спрощення й логізація правил, забезпечення точності, однозначності та юридичної коректності офіційних текстів.

Тема 1.4. Родинні цінності та українське народознавство у вихованні дітей дошкільного віку

Сутність поняття «родинні цінності» (основа формування духовно-морального фундаменту дитини та її національної ідентичності); любов до рідної землі та краю; знання свого родоводу; інтеграція народних традицій, звичаїв, усних джерел та ремесел у сучасний виховний простір ЗДО; плекання в дітях поваги до старших, любові до рідного дому, взаємодопомоги та відповідальності; перехід від теорії до практичних підходів (тренінги, майстер-класи, кейс-методи); формування готовності педагога єднати зусилля навчального закладу освіти та родини; передача етносоціокультурного досвіду від покоління до покоління через спільну діяльність дитячого садка та сімей. Етнопедagogіка через казки, колискові та заклички створює для дитини відчуття психологічної безпеки та гармонії; потреба у практичних інструментах для впровадження народознавства.

Тема 1.5. Роль працівників дошкільного закладу в життєстійкості дітей (Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості»)

Роль працівників закладу дошкільної освіти у формуванні життєстійкості дітей як основи їхньої громадянської компетентності та психологічної резильєнтності. Підходи програми «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості» до створення безпечного, інклюзивного та демократичного освітнього середовища.

Формування у дітей раннього та дошкільного віку навичок емпатії, співпраці, дотримання правил і першого досвіду участі в ухваленні рішень. Партнерська взаємодія закладу дошкільної освіти з батьками як умова формування демократичних цінностей і підтримки розвитку стійкої, соціально адаптованої особистості.

Тема 1.6. Нормативно-правові акти України щодо оцінювання рівня професійного розвитку педагогічних працівників. Вимоги до кваліфікації педагогічних працівників та їх компетентностей на основі професійного стандарту

Нормативно-правові засади оцінювання професійного розвитку педагогічних працівників в Україні. Роль атестації та сертифікації як інструментів оцінювання професійної діяльності відповідно до чинного законодавства.

Професійний стандарт педагога як основа визначення вимог до кваліфікації та компетентностей. Самоаналіз професійної діяльності відповідно до професійного стандарту, усвідомлення нормативних орієнтирів професійного зростання та планування індивідуальної освітньої траєкторії.

Тема 1.7. Професійна мотивація педагога-початківця: ресурси професійної адаптації, самомотивація та запобігання демотивації

Мотиваційний потенціал педагога: сутність, структура та його роль у забезпеченні якості освітнього процесу й професійного розвитку. Внутрішні й зовнішні чинники професійної мотивації, її зв'язок із компетентністю, педагогічною майстерністю та самореалізацією.

Фактори демотивації та професійного вигорання педагогів, їх прояви та наслідки. Інструменти самомотивації, саморегуляції та рефлексії як засоби розвитку професійної стійкості, підтримки внутрішньої мотивації та запобігання емоційному виснаженню в умовах безперервного професійного розвитку.

МОДУЛЬ 2.

Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі

Тема 2.1. Основи психосоціальної підтримки дітей в умовах війни та післявоєнного відновлення. Травмофокусований підхід у діяльності педагога

Психологічні та конструктивні підходи педагогічного працівника інклюзивної групи ЗДО як запорука створення безпечного простору для дитини. Роль педагога як емоційного провідника для дитини. Повернення в дитини відчуття контролю і безпеки. Практичні інструменти педагогічного працівника інклюзивної групи ЗДО у роботі з дітьми з ООП (емоційні паузи, легалізація емоцій, зниження когнітивного навантаження).

Травмофокусоване навчання як підхід, який замінює ключове питання педагога до дитини з «Що з тобою не так» на «Що з тобою сталося?». Основні підвалини підходу: безпека, зв'язок та саморегуляція.

Тема 2.2. Перші кроки педагога в організації безпечного та психологічно комфортного освітнього середовища інклюзивної групи

Нормативно-правові засади забезпечення безпечного освітнього середовища в закладі освіти. Організація безпечного, інклюзивного та здоров'язбережувального освітнього середовища. Вимоги до професійної діяльності педагогічного працівника щодо забезпечення безпеки освітнього процесу в умовах різних форм здобуття освіти. Ризики освітнього середовища та їх типологія (фізичні, психологічні, соціальні, інформаційні, цифрові). Організаційні механізми попередження та реагування на випадки булінгу, насильства, дискримінації, кіберзагроз. Алгоритми дій педагогічного працівника у кризових та небезпечних ситуаціях. Внутрішньошкільна та міжвідомча взаємодія щодо забезпечення безпеки учасників освітнього процесу. Формування культури безпечної поведінки та відповідального ставлення до збереження життя і здоров'я здобувачів освіти.

Тема 2.3. Психологічне самозбереження педагога-початківця: розвиток резильєнтності та профілактика професійного виснаження

Формування в педагогічних працівників компетентностей щодо підтримки психічного здоров'я, власного психологічного благополуччя, профілактики професійного вигорання та ефективного подолання стресу в умовах сучасних суспільних і професійних викликів. Розвиток резильєнтності як здатності адаптуватися до змін, відновлювати внутрішні ресурси після кризових ситуацій та зберігати професійну ефективність в умовах підвищеного психоемоційного навантаження.

Знання і застосування сучасних підходів до психогігієни педагогічної діяльності, технік емоційної саморегуляції, управління стресом, підтримки ресурсного стану та розвитку навичок самодопомоги, збереження психічного здоров'я. Використання практик, що сприятимуть підвищенню психологічної стійкості педагогів, зміцненню їхньої професійної мотивації та забезпеченню якісної освітньої діяльності в умовах воєнного стану, соціальної невизначеності та трансформації освіти.

Тема 2.4. Особливості взаємодії з дітьми, які мають труднощі саморегуляції: розуміння поведінки та вибір способів підтримки

Категорії (типи) особливих освітніх потреб: загальна характеристика вірогідного прояву в ЗДО, рівень підтримки. Психофізіологічні причини труднощів саморегуляції, сенсорної інтеграції та дефіциту виконавчих функцій у дошкільників; модифікація ігрового та режимного середовища шляхом мінімізації сенсорних тригерів, впровадження інструментів візуальної підтримки (покрокових алгоритмів режимних моментів, візуальних розкладів занять і прогулянок, карт-схем вільної гри) та облаштування осередків сенсорного спокою; стратегії поведінкового менеджменту в ЗДО, зокрема специфіка формулювання коротких ігрових інструкцій, системи позитивного підкріплення бажаної поведінки та техніки деескалації гострих проявів (імпульсивності, сенсорного перевантаження, афективних спалахів); наскрізна взаємодія в команді «вихователь – асистент вихователя – батьки» та методики збереження психоемоційного ресурсу педагогічного працівника інклюзивної групи ЗДО. Категорії (типи) особливих освітніх потреб: загальна характеристика вірогідного прояву в ЗДО, рівень підтримки. Психофізіологічні причини труднощів саморегуляції, сенсорної інтеграції та дефіциту виконавчих функцій у дошкільників; модифікація ігрового та режимного середовища шляхом мінімізації сенсорних тригерів, впровадження інструментів візуальної підтримки (покрокових алгоритмів режимних моментів, візуальних розкладів занять і прогулянок, карт-схем вільної гри) та облаштування осередків сенсорного спокою; стратегії поведінкового менеджменту в ЗДО.

Тема 2.5. Типові ситуації в дитячій групі: конфлікти, агресія, ізоляція, емоційні спалахи та алгоритми педагогічного реагування

Глибокий аналіз групової динаміки в інклюзивних дошкільних групах та науково обґрунтовані стратегії реагування на конфлікти, ізоляцію, агресію й емоційні спалахи дітей. Психологічні механізми виникнення напружених ситуацій, особливості поведінкових проявів дітей різного віку та дітей з ООП, а також чинники, що посилюють або послаблюють групову напругу. Системне уявлення про моделі втручання, зокрема превентивні підходи, техніки деескалації, методи підтримки емоційної регуляції, способи формування безпечної атмосфери та прийоми фасилітації взаємодії між дітьми. Травма-орієнтований підхід, принципи недискримінації, розвитку емпатії та формуванні навичок конструктивного вирішення конфліктів у межах інклюзивного середовища.

Відпрацювання конкретних інструментів реагування на складні ситуації в групі. Аналіз реальних кейсів з практики ЗДО, моделювання поведінкових сценаріїв, відпрацювання техніки деескалації, ненасильницької комунікації, підтримки дитини під час емоційного спалаху та способи повернення групи до стабільного стану. Визначення тригерів поведінки, обрання оптимальних стратегій втручання, застосування мікро практики для зниження напруги та створення безпечного простору взаємодії. Рефлексія та узагальнення інструментів, які педагоги можуть одразу інтегрувати у власну професійну діяльність.

МОДУЛЬ 3

Розвиток інформаційно-цифрової компетентності

Тема 3.1. Цифрові інструменти для підготовки та адаптації розвивального контенту відповідно до потреб дітей з ООП

Практичні аспекти застосування сучасних генеративних технологій та цифрових рішень для оптимізації професійної діяльності педагогів ЗДО в інклюзивних групах. Особливості автоматизації процесів підготовки до занять та режимних моментів, алгоритми використання штучного інтелекту для диференціації та спрощення ігрового, мовленнєвого й дидактичного контенту під індивідуальні програми розвитку (ІПР) вихованців. Стратегії швидкої візуалізації матеріалів: створення за допомогою ШІ карток-підказок для самообслуговування, соціальних історій (про правила поведінки в групі, обід, сон), шаблонів для творчості та інтерактивних наочних посібників. Можливості платформи NotebookLM як персонального цифрового асистента вихователя для структурування нормативних документів ЗДО, аналізу протоколів команди супроводу та швидкої генерації індивідуальних розвивальних завдань на основі завантажених джерел.

Тема 3.2. Основи академічної доброчесності та відповідальне використання штучного інтелекту в професійній діяльності педагога

Поняття штучного інтелекту: машинне навчання, нейронні мережі, обробка природної мови, генеративний ШІ. Ключові ШІ-технології та їхні можливості та обмеження. Роль ШІ у цифровій трансформації освіти. Вплив ШІ на освітні процеси: автоматизація рутинних завдань, персоналізоване навчання, адаптивні системи. ШІ як інструмент для педагога: огляд освітніх ШІ-інструментів та платформ. Роль педагогічного працівника в умовах використання ШІ в освітньому процесі. Сутність принципів академічної доброчесності в умовах цифрової трансформації освіти. Етичні аспекти застосування ШІ, запобігання плагіату, правила цитування та відповідального використання контенту, створеного за допомогою штучного інтелекту. Практичні рекомендації щодо інтеграції ШІ в освітній процес із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Тема 3.3. Сучасні цифрові технології підтримки дітей з ООП: мовні застосунки, адаптивні сервіси та VR/AR-технології

Добір цифрових інструментів підтримки інклюзивного навчання з урахуванням мети навчання, вікових особливостей та освітніх потреб здобувачів освіти. Використання VR/AR технологій, мовних застосунків та адаптивних сервісів з урахуванням освітніх потреб дітей.

Тема 3.4. Основи цифрової безпеки педагогічного працівника та безпечне використання цифрових ресурсів в освітньому середовищі

Персональні та корпоративні дані, їх конфіденційність. Небезпека в цифровому просторі. Онлайн-злочини в цифровому суспільстві та запобігання їм. Кібербезпека. Кібергігієна. Типи онлайн-загроз та відповідні механізми реагування. Відповідальна та безпечна поведінка в цифровому просторі. Безпечне використання соціальних мереж та месенджерів у освітньому процесі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних і електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист акаунтів від зламу.

МОДУЛЬ 4

Розвиток компетентностей фахового спрямування

Тема 4.1. Основи психологічної підтримки дітей, які пережили травматичні події: практичні дії педагога

Поняття психологічної травми та її вплив на розвиток і життєдіяльність дитини. Особливості переживання дитиною травматичного досвіду. Методи та інструменти психологічної підтримки дітей із травматичним досвідом.

Тема 4.2. Основи педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами: принципи, підходи та практичні способи допомоги

Створення індивідуалізованого, безпечного та стимулювального середовища, в якому дитина може розвиватися у власному темпі. Забезпечення вихователем адаптації освітнього процесу, відповідно до можливостей та

потреб дитини, застосування методів диференційованого підходу, підтримка та розвиток базових навичок-комунікаційних, соціальних, емоційних та когнітивних. Спостереження за динамікою розвитку, вчасне виявлення труднощів, взаємодія з вихователем, командою психолого-педагогічного супроводу та родиною для узгодження підходів і корекційних стратегій.

Участь особливої дитини у спільних видах діяльності та розвиток сильних сторін дитини. Підтримка вихователем дитини з ООП під час ігрових, пізнавальних. Рухових та побутових активностей. Опанування нових дій дитиною через поетапні інструкції, моделювання та підкріплення успіхів. Формування самостійності, розвитку навичок взаємодії з однолітками, подолання бар'єрів у сприйнятті інформації та виконання завдань.

Тема 4.3. Розуміння освітніх потреб дитини та організація педагогічної підтримки дітей з різними освітніми труднощами

Сутність комплексної педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами, які мають різні освітні труднощі (фізичні, функціональні, інтелектуальні, навчальні, соціоадаптаційні) в ЗДО. Принципи інклюзивного навчання, забезпечення універсального дизайну. Індивідуалізації навчання та використання практичних інструментів підтримки дітей з особливими освітніми потребами, які мають різні освітні труднощі в ЗДО.

Тема 4.4. Сучасне інклюзивне освітнє середовище ЗДО: нові підходи та можливості для педагога-початківця

Впровадження нового законодавства. Закон України «Про дошкільну освіту» (2024р.). Визначення понять: доступність дошкільної освіти, заклад дошкільної освіти (види, типи, вимоги до організації освітнього процесу): компетентність; освітня послуга; освітня програма; парціальна програма; результати навчання; територіальна доступність; якість дошкільної освіти; якість освітнього процесу. *Розвиток життєвих навичок.* Порівняльна характеристика Базового компонента дошкільної освіти та Державного стандарту. Мета, завдання та основні результати розвитку компетентностей дітей за вимогами стандарту. *Безперервне навчання.* Науково-методологічні засади та стратегічні орієнтири неперервного професійного розвитку педагогічних працівників у контексті сучасної освітньої реформи. Форми професійного розвитку педагогічного працівника інклюзивної групи ЗДО: самоосвіта, консультування, вивчення перспективного педагогічного досвіду, атестація, курси підвищення кваліфікації. *Цифровізація та Штучний Інтелект.* Огляд безпечних та віко відповідних сервісів, мультимедійних ресурсів і платформ для організації освітньої діяльності, раннього розвитку та візуалізації навчального матеріалу. *Соціально-емоційне навчання (SEL).* Емоційний інтелект, як вміння дитини розуміти власні почуття та співпереживати іншим. *Критичне мислення:* в дошкільному віці дітей вчать

ставити запитання та шукати відповіді через гру (STEAM-підхід). *Гейміфікація* – навчання через гру, граючись навчаємо.

Тема 4.5. Запобігання булінгу та жорстокому поводженню з дитиною: розпізнавання ризиків і алгоритм дій педагогічного працівника

Анатомія булінгу: визначення, типи, ознаки, механізм цькування. Психологічні аспекти проявів насильницької моделі поведінки у дітей дошкільного віку. Алгоритм дій у випадку виявлення булінгу. Системна співпраця учасників освітнього процесу щодо запобігання насильству в закладі дошкільної освіти.

Тема 4.6. Роль педагогічного працівника в організації освітньої діяльності дитини з особливими освітніми потребами

Участь та роль педагогічного працівника інклюзивної групи ЗДО в організації навчальної діяльності. Поняття «адаптація» та «модифікація». Практичні рекомендації щодо здійснення адаптацій в освітньому процесі та/або модифікації змісту освітніх напрямів відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти для осіб з ООП з метою досягнення результатів навчання.

Тема 4.7. Взаємодія педагога-початківця з асистентом вихователя, фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу та ІРЦ

Сутність та алгоритми фахової підтримки асистентів вихователів з боку Інклюзивно-ресурсного центру для успішної адаптації освітнього процесу під потреби дітей з особливими освітніми потребами. Партнерство ІРЦ та закладу освіти. Подолання професійних бар'єрів: методи профілактики професійного вигорання, алгоритми вирішення складних поведінкових та комунікативних ситуацій в інклюзивних групах.

Тема 4.8. Педагогічна практика «Перші кроки в інклюзивній групі»: моделювання типових професійних ситуацій та відпрацювання ефективних методів і прийомів роботи з дітьми з ООП

Створення безпечного психоемоційного простору як запорука ефективної організації навчання в інклюзивному середовищі ЗДО. Аналіз кейсу «Концептуальні основи: від «інтеграції» до «включення»».

Виконання практичних завдань, спрямованих на аналіз простору та створення конкретних матеріалів. Спостереження за дитиною з ООП в різних ситуаціях (складання карти бар'єрів та ресурсів). Аудит інклюзивного простору дитячої групи (здійснення оцінки розвивального середовища та складання чек-листів пропозицій щодо покращення простору).

Створення прийомів та матеріалів, які полегшують організацію навчання. Апробація методів у роботі з дітьми (моделювання ситуацій успіху, організація та проведення комунікативних ігор, спрямованих на взаємодію дітей з ООП з іншими однолітками в групі).

Виконання завдання, пов'язаного із підбором специфічних прийомів організації роботи в дитячій групі. Гра, сенсорика, адаптація режимних моментів. Розробка практичних вправ чи кейсів з наступної тематики: «Соціалізація та міжособистісна взаємодія», «Психосоціальна підтримка та емоційна безпека».

Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Рефлексія власного мовного шляху.
2. Аналіз змін мовної поведінки.
3. Самооцінка мовної компетентності.
4. План особистого мовного розвитку на рік.
5. Висновки щодо ролі української мови у професійній діяльності педагога.
6. Аналіз кейсу «Поведінкові сигнали»: визначення причин, потреб, стратегій підтримки.
7. Вправа «Сенсорна карта дитини»: визначення тригерів, ресурсів, стратегій.
8. Кейс-метод: аналіз поведінкових і сенсорних тригерів під час режимних моментів.
9. Вправа «Безпечний простір очима дитини».
10. Вправа «Модифікуй завдання»: адаптація завдань для різних типів ООП.
11. Міні-воркшоп «Візуальні підказки та розклади»: створення розкладу, карток дій, карток емоцій.
12. Складання прикладу використання візуальної підтримки (розклад, інструкції, картки).
13. Проектування візуальних карт-підказок та алгоритмів самообслуговування (умивальна, роздягальня, осередки гри).
14. Моделювання ігрових інструкцій та мотиваційних систем («Спочатку–Потім», картки успіху).
15. Рольова гра «Педагогічна підтримка в моменті»: реагування на складні ситуації.
16. Розробка індивідуальних стратегій реагування на емоційні спалахи дітей.
17. Створення «плану стабілізації групи» після конфлікту чи емоційного спалаху.
- 2.4. Емоційна регуляція та сенсорні техніки
18. Техніка «Какао» (дихання, зняття напруги).
19. Вправа «Макарони» (тверді–м'які).
20. Техніка «Мокре цуцеля».
21. Вправа «Скеля» / «Стопи в підлогу».
22. Вправа «Твердий предмет» (фокус на тілесних відчуттях).
23. Дихальні вправи, техніки «заземлення», вправи на переключення уваги.

24. Аналіз кейсів (булінг, тривожність, ізоляція).
25. Розігрування поведінкових сценаріїв: деескалація, ННС, стабілізація атмосфери.
26. Визначення ролей у групі (лідер, ізольована дитина, домінантна поведінка) та стратегій втручання.
27. Кейс «Моделі комунікації»: аналіз емоційних реакцій на різні стилі взаємодії.
28. Розбір ситуацій за методом ненасильницького спілкування Маршалла Розенберга.
29. Аналіз варіантів реакції на критику керівника.
30. Практика застосування ННС на власному професійному кейсі.
31. Аналіз нормативно-правової бази з протидії булінгу.
32. Воркшоп причин виникнення цькування в ЗДО.
33. Ситуаційне завдання «Нетипові характеристики учасників булінгу».
34. Практичне завдання «Маршрут дій закладу освіти».
35. Методика незавершених речень «Психологічна безпека освітнього середовища — це...».
36. Інтерактивна вправа «Виміри безпеки освітнього середовища».
37. Напрацювання принципів моделювання психологічно безпечного середовища.
38. Професійна мотивація, саморегуляція та профілактика вигорання
39. Рефлексивний щоденник підтримки життєстійкості дитини.
40. Список власних чинників демотивації та самомотивації.
41. Програма розвитку самомотивації на рік (цілі, індикатори, самопідтримка).
42. Алгоритм дій педагога при демотивації або виснаженні.
43. Кейс «Професійне вигорання педагога: причини, наслідки, шляхи відновлення».
44. Створення чек-листа / методичних рекомендацій щодо самомотивації.
45. Вправи для експрес-діагностики стресу та вигорання.
46. Техніки м'язової релаксації за Джекобсоном.
47. Техніки усвідомленості (майндфулнес).
48. Техніки експресивного письма.
49. Арт-терапевтичні техніки.
50. Рефлексивні практики.
51. Асоціативний куш «Генетичний код української родини».
52. Педагогічний конструктор «Народна мудрість»: робота з прислів'ями.
53. Кейс-метод «Бабусина скриня»: створення мінізанять і ритуалів.
54. Психогімнастика «Родинне коло»: етноігри для розвитку емпатії.
55. Проектна майстерня «Співпраця з батьками» на засадах народознавства.

55. Вправа «Поясни свій вибір»: добір цифрових інструментів за критеріями.
56. Вправа «Нове життя ваших файлів»: перетворення документів у візуальні матеріали.
57. Створення власного цифрового контенту (електронні освітні ресурси).
58. Вправи на використання ШІ для автоматизації рутинних завдань.
59. Вправа «Створи аудіо»: генерація історії та створення аудіофайлу.
60. Вправа «EdTech для інклюзії»: аналіз цифрових інструментів за чек-листом.
61. Вправа «Індивідуальна траєкторія цифрової підтримки» (маршрут підтримки дитини).
62. Вправа «Мій безпечний цифровий слід»: створення чек-листа цифрової безпеки.
63. Вправа «STOP Булінг»: аналіз кейсу кібербулінгу та план дій.
64. Вправа «Фішинг чи безпечне повідомлення?»: визначення ризиків.
65. Вправа «Кіберщит педагога»: аудит цифрової безпеки пристроїв.
66. Вправа «Приватний режим: ON»: налаштування конфіденційності профілю.
67. Моделювання промптів для адаптації мовленнєвого та ігрового матеріалу.
70. Цифрова візуалізація: створення карток PECS, соціальних історій, алгоритмів.
71. Самооцінювання партнерської компетентності педагога (чек-лист).
72. Аналіз кейсів взаємодії з батьками у складних ситуаціях.
73. Розробка рекомендацій для сімейно орієнтованого супроводу.
74. Створення інструментів прозорої комунікації з родинами (візуальні, цифрові).
8. Проєктування середовища та організація освітнього простору
74. Проєктування середовища групи ЗДО: візуальні алгоритми, зони, підказки.
75. Конструювання осередків для сенсорної регуляції та самостійності.
76. Створення карти групової динаміки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 № 2628-III.
2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII.

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII.
4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI.
1. Про затвердження Державного стандарту дошкільної освіти: Постанова КМУ від 21.11.2013 № 1123.
1. Про затвердження Концепції розвитку цифрових компетентностей: Наказ МОН від 15.03.2021 № 364.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації інклюзивного навчання: Наказ МОН від 09.07.2019 № 955.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо протидії булінгу: Наказ МОН від 28.12.2019 № 1646.
2. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова КМУ від 12.07.2017 № 545.
4. Про затвердження Порядку взаємодії закладів освіти з ІРЦ: Наказ МОН від 06.09.2021 № 965.
3. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в закладах освіти: Постанова КМУ від 15.09.2021 № 957.
4. Про затвердження Порядку реагування на випадки булінгу (цькування): Постанова КМУ від 30.12.2021 № 1453.
5. Про затвердження Професійного стандарту “Асистент вчителя”: Наказ МОН від 29.12.2020 № 1573.
6. Про затвердження Професійного стандарту “Вихователь закладу дошкільної освіти”: Наказ МОН від 19.10.2021 № 1126.
7. Про затвердження Рамки цифрової компетентності педагогічних працівників: Наказ МОН від 01.11.2021 № 1392.
5. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI.
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII.
6. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII.
7. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III.
8. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX.

Основна література

1. Андрєєнкова В. Л., Аносова Ю. В., Байдик В. В. та ін. *Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти*. Київ, 2020. 194 с.
2. Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. *Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід*. Київ: ТОВ «Агентство “Україна”», 2019. 132 с.

3. Андрєєнкова В. Л., Войцях Т. Г., Гриців І. П., Мельничук О. В., Харківська Т. А. *Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу*. Київ, 2023. 149 с.
4. Байдик В. В., Гопкало Ю. П., Корнієнко І. О. та ін. *Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування*. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 134 с.
5. Барабашук Г. В., Боднар І. П. *Особливості взаємозв'язку емоційного інтелекту та стратегій поведінки у вирішенні конфліктної ситуації педагогами ЗДО*. Наук. вісник УжНУ. Серія: Психологія. 2024. № 1. С. 71–75.
6. Батьківство без стресу: посібник для спеціалістів. Київ: ЮНІСЕФ Україна, 2024. 224 с.
7. Батьківські навички. *Підтримка дітей у подоланні стресу*. Київ: ЮНІСЕФ Україна, 2024. 128 с.
8. Беба Ю. *Мистецтво ННС. Що таке ненасильницьке спілкування*. URL: <https://nus.org.ua>
9. Беба Ю., Данилюк О., Залеська І. та ін. *Булінг у дитячому середовищі: запобігання та протидія. Антибулінг. Практичні заняття*. Київ: Шкільний світ, 2019. 150 с.
10. Богданов С. О., Гніда Т. Б., Залеська О. В. та ін. *Безпечний простір: програма формування стійкості до стресу*. Київ: ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с.
11. Бондарчук О., Пінчук Н. *Професійне психологічне благополуччя педагогів*. Київський журнал сучасної психології та психотерапії. 2023. Т. 5. № 1. С. 5–14.
12. Булгакова О., Савченкова М. *Психологічні можливості підтримки дітей, які перенесли травматичний досвід*. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2022/4_2022/5.pdf (scienceandeducation.pdpu.edu.ua in Bing)
13. Вааранен-Валконен Н., Заварова Н. *Психологічна підтримка та допомога дітям, які пережили травматичні події*. URL: <https://files.znu.edu.ua> (files.znu.edu.ua in Bing)
14. Варанецька О., Хаустова О. *Розвиток готовності педагогів до роботи в інклюзивному середовищі*. Молодь і ринок. 2023. № 3.
15. Возніцина К., Литвиненко Л. *Невидимі наслідки війни*. Київ, 2023. 164 с.
16. Ворожбіт-Горбатюк В., Доценко С., Собченко Т., Корнієнко М. *Штучний інтелект — асистент сучасного вчителя*. Харків: Ранок, 2025. 176 с.
17. Головатенко Т. *Освітологічний вимір концепту “травма-інформоване навчання”*. Перспективи та інновації науки. 2023. № 8(26).
18. Головатенко Т. *Тенденції підготовки вчителів до впровадження травма-інформованого навчання*. Освітологія. 2023. № 12.

19. Головаха Є., Дембіцький С. *Українське суспільство в умовах війни*. Київ: Інститут соціології НАН України, 2024.
20. Гопкало Ю. П., Лунченко Н. В., Мороз Р. А. та ін. *Формування безпечного освітнього простору закладу освіти*. Київ: УНМЦ, 2023. 111 с.
21. Дичківська І. М. *Інноваційні педагогічні технології*. Київ: Академвидав, 2004.
22. Дроздик Л., Шевчук Л., Заплотинська О., Войцеховська І. *Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти*. ДСЯО України, 2023. 86 с.
23. Жао Д., Ніколенко О., Жданова-Неділько О., Ніколенко К. *Особливості психологічного стану українських учителів під час війни... Витоки пед. майстерності*. 2024. Вип. 34.
24. Зубков М. *Норми й культура української мови*. Харків: ШКОЛА, 2023.
25. *Інклюзивна освіта: навч.-метод. посіб.* / ред. Л. Савчук, О. Таран. Київ: Університет «Україна», 2021. 212 с.
26. *Інструктивно-методичні рекомендації щодо використання технологій ІІІ в освіті (проект)*. МОНУ, 2024.
27. Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. *Резилієнс-довідник*. Київ, 2023. 25 с.
28. Йовенко Л. І., Терешко І. Г. *Традиційне родинне виховання українців*. Навчальний посібник.
29. Карамушка Л. М. *Психічне здоров'я персоналу організацій в умовах війни*. Київ: ІП ім. Костюка, 2023. 124 с.
30. Карамушка Л. М. та ін. *Технології забезпечення психічного благополуччя...* Київ, 2025. 70 с.
31. Кокун О. М., Мельничук Т. І. *Резилієнс-довідник*. Київ: ІП ім. Костюка, 2023.
32. Костюк А. В. *Емоційний інтелект та шляхи його розвитку*. НВ ХДУ, 2014.
33. Кравчук О., Шелепко Г. *Організація інклюзивного навчання у системі управління закладом освіти*. 2022.
34. Куза І., Сак Т., Литвиненко О. *Дошкільна освіта дітей з ООП*. Київ: МОН, 2022. 96 с.
35. Лен Е. В., Сівертсен А. Г. *Значення дитячих садків для життєстійкості*. Норвегія, 2022.
36. Лемко Г. І. *Засоби українського народознавства як чинник родинного виховання дітей*.
37. Литвиненко Л., Возніцина К. *Невидимі наслідки війни*. Київ, 2023.
38. Лунченко Н. В. та ін. *Психологічна безпека освітнього середовища*. Київ: УНМЦ, 2024.
39. Макаренко О., Островська О. *Родинні цінності*. НМК, рекомендовано МОН.
40. Масенко Л. *Конфлікт мов та ідентичностей у пострадянській Україні*. Київ: Кліо, 2021.

- 41.Мельничук В., Флерковська О., Черниш О., Чуприна О. *Психологічна хвилинка*. 2022. 86 с.
- 42.Максименко С. Д., Руденко Я. В., Кушнерьова А. М., Невмержицький В. М. *Психічне здоров'я особистості*. Київ: Людмила, 2021. 438 с.
- 43.Морзе Н. В., Бойко М. А., Струтинська О. В., Смирнова-Трибульська Є. М. *Цифрова компетентність вчителів у галузі III*. 2024.
- 44.Овчаренко О. Ю. *Психологія стресу та стресових розладів*. Київ: Університет «Україна», 2023.
- 45.Олексенко С. В., Сабол Д. М., Хоменко О. А. *Професійний саморозвиток педагогів*. 2025.
- 46.Олексенко С. В. *Професійне зростання педагогів: посилюємо мотивацію*. 2020.
- 47.Павлик Н. В. *Гармонізація психологічного здоров'я педагогів...* Київ: Інтерсервіс, 2025.
- 48.Панок В. Г. та ін. *Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя*. Київ: УНМЦ, 2022.
- 49.Піроженко Т. О. (кер.). *Базовий компонент дошкільної освіти*. Київ, 2021. 37 с.
- 50.Пістун Т. *Рідна моя Україна*.
- 51.Пономарьова М. С., Моїсєєва Н. І. *Інклюзивна освіта*. Харків: ДБТУ, 2024.
- 52.Порошенко М. А. *Інклюзивна освіта*. Київ: Агентство «Україна», 2019. 300 с.
- 53.Психолого-педагогічний супровід дітей з РАС / ред. А. Колупаєва. Київ: Літера ЛТД, 2020. 264 с.
- 54.Руденко Я. В., Максименко С. Д. та ін. *Психічне здоров'я особистості*. Київ, 2021.
- 55.Сак Т., Куза І., Литвиненко О. *Дошкільна освіта дітей з ООП*. Київ: МОН, 2022.
- 56.Стельмахович М. Г. *Українська родинна педагогіка*.
- 57.Стельмахович М. Г. *Українська етнопедагогіка*.
- 58.Софій Н., Хомич О. (ред.). *Психолого-педагогічний супровід дітей раннього та дошкільного віку з ООП*. Львів: ЛНУ, 2023.
- 59.Собченко Т., Доценко С., Ворожбіт-Горбатюк В. *Штучний інтелект — асистент сучасного вчителя*. Харків: Ранок, 2025.
- 60.Тавровецька Н. І. *Взаємозв'язок професійного вигорання педагогів... Проблеми сучасної психології*. 2020.
- 61.Титаренко С. *Взаємодія ЗДО з родинами дітей з ООП*. Acta Paedagogica Volyniensis. 2025.
- 62.Фаласеніді Т. М., Козак М. Я. *Порушення сенсорної інтеграції у дітей з ООП*. Молодий вчений. 2017.
- 63.Федосова А. В. *Ефективний самоменеджмент як стратегія професійного розвитку педагога*. Вересень. 2025.

64.Фрицюк В. А. *Професійний саморозвиток педагога*. Наук. записки ВДПУ. 2025.

65.Шевчук Л., Заплотинська О., Дроздик Л., Войцеховська І. *Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти*. ДСЯО, 2023.

66.Шульга Т. В. *Емоційна культура сучасного фахівця дошкільної освіти*. 2019.

Додаткова література

1. Амеліна О. О. Національні і родинні цінності на уроках літератури: методичні рекомендації щодо формування моральних орієнтирів молоді засобами художнього слова.

2. Базові знання з кібергігієни. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/basic-knowledge-of-cyber-hygiene> (Дата звернення: 16.06.2026).

3. Головатенко Т. *Реалізація принципів травма-інформованого середовища*. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2023. № 39(1). С. 80–86.

4. Гриценко О., Бондар Т., Савчук Л. Соціально-емоційне навчання в закладах освіти: практичний посібник для педагогів. Львів: Світ Освіти, 2022. 84 с.

5.Дія. Освіта. *Кібергігієна: як захиститися від фішингу*. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/kibergigiena-ak-zahistitisa-vid-fisingu> (Дата звернення: 16.06.2026).

6.Дія. Освіта. *Онлайн-безпека для освітян*. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/simulators/onlajn-bezpeka-dla-osvitan> (Дата звернення: 16.06.2026).

7.Діти з особливими освітніми потребами: розвиток, навчання, підтримка: наук.-практ. зб. / ред. І. Куза, О. Литвиненко. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2023. 156 с.

8. Довженко О. Зачарована Десна.

9. Інклюзивний простір у закладі дошкільної освіти: практич. посіб. / О. Хомич, Н. Софій, Л. Прохоренко. Київ: МОН України, 2021. 84 с.

10. Іван Нечуй-Левицький. Кайдашева сім'я.

11. Кириленко Т., Кравченко О., Литвиненко С. *Психологічна підтримка дітей в умовах воєнних дій: методичні рекомендації*. Київ: УІРО, 2023. 56 с.

12. Кур'ята Н. Дзвінка. Українка, народжена в СРСР.

13. Михайло Стельмахович. Гуси-лебеді летять.

14.Організація освітнього процесу дітей з особливими потребами в інклюзивному середовищі: метод. посіб. / ред. Т. Сак. Київ: ІМЗО, 2020. 120 с.

15.Семеніхіна О., Друшляк М. *Типологія цифрових технологій інклюзивного освітнього простору*. Фізико-математична освіта. 2022. Т. 35. № 3. С. 65–70.

16.Сологуб О. С. *ІКТ в освіті*: YouTube-канал. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%86%D0%9A%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96> (Дата звернення: 16.06.2026).

17.Школяр Л., Михайлюченко А. *Соціалізація дітей з особливими потребами в умовах воєнного стану*. Humanitas. 2023. № 5.

18. *Українські народні казки: «Мудра дівчина», «Яйце-райце», «Про правду і кривду»*.

19. *Якісне освітнє середовище дитячого садка*. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/educational-environment-of-a-kindergarten> (Дата звернення: 16.06.2026).